

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Az Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház hivatalos havi tudósítója

Felelős szerkesztő: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Koháry-u. 4. Telefon: Aut. 17—4—24. Előfizetési ára egész évre 4—P, amely beküldhető a budapesti unitárius egyházközség 30.400 sz. postacsekkszámlájára.

Az összetartás jegyében

A múlt hónap végén egy érdekes és egy. háztársadalmi életünkre iránytmutató találkozó zajlott le a székesfővárosban. A budapesti és pestkörnyéki unitárius iparosok és kereskedők gyűltek össze, hogy baráti vacsora keretében fel-elevenítsék a multat és megszépítsék a jelent. Nem maradtak magukban, hanem meghívták vacsorájukra egyházunk vezetőit is, aki nagy örömmel vettek részt és szólaltak fel ezen a baráti találkozón. Bölöni Farkas Sándor északamerikai székely utazó emlékét rajzolgatták szemük elé a mi iparos és kereskedő testvéreink bizonyára abban a hitben, hogy az egykori székely nemes ma is vezére és szószólója lenne annak a társadalomnak, amelynek előhaladását, virágzását és uralomra jutását oly kívánatos színekkel rajzolta meg északamerikai utazásáról szóló könyvében.

Az iparosok és kereskedők lelkében mindig volt egy vonás, amely a túlzó egyénieskedés fölé emelte őket s amely hajlamossá tette társaságukat a szociális - kollektív erények ápolására. Ősi szellem ez, amely benne él az egész középkori céh-rendszerben, amely annyi szép nemes, követése méltó példát adott a társadalom helyes berendezésére. Ott ahol az atya és a fiú, a testvér és a testvér viszonya áll fenn a társadalom tagjai között, ott nincs miért félni az erősebb kapzsiságától és a gyengébb kiszolgáltatottságától. Ilyen társadalomban valóban az a szeretet uralkodik, amely közel kétezer év előtt született a világra. Ez a szeretet, ez a társadalmi testvériség szelleme élt a keresztyén iparosok és kereskedők közösségében, amelyet a nagyipar és kereskedelem irtóztatott, evangélium ellenes Molochja idők folyamán megemészített, de fennmaradt a kis emberek, a kis iparosok és kiskereskedők soraiban, akik megéreztek, hogy nincs igazságosabb rend ezen a világon, mint amelyet az

evangélium ír elő s amelynek eddig legbeesülete-sebb megvalósulása a sokáig igazságtalanul meghureolt céhrendszer volt.

Az unitárius iparosok és kereskedők céhe: a Bölöni Farkas Sándor Egyesület ezt az evangéliumi szellemet támasztja fel aléltságából vagy ha úgy tetszik halálából, amikor igazi testvéri szeretettel ölel magához minden mestert, minden segédet és minden tanoncot. Adja Isten, hogy mindazok, kik e nagy városban és környékén élnek s az unitárius iparos és kereskedők soraiba tartoznak, megértsék a Bölöni Farkas Sándor Egyesület nemes törekvéseit és csatlakozzanak zászlója alá, amelyet az evangélium ujjáéledő szellői lobogtatnak.

Amidőn örömmel telt szívvel rójuk ezeket a sorokat papírra, ugyanakkor társadalmunk más rétegeivel kapcsolatban gond és aggodalom is emelkedik lelkünk mélyéből, amely hosszú árnyékát már előre veti és azzal rémit, hogy kísérteties leplel a pusztulás némaságát borítja rá a magyarországi unitárius egyházi életre. Ez a félelmetes „sötét gond“, amely ott ül az unitárius lovas nyergében, semmi más, mint a hanyatló társadalomnak réme: az összetartás hiánya. Kétségtelen, hogy a mai magyar társadalom az antik Róma hangulatában él, amelyben mindenki elég önmagának, amikor senki nem akar közügyekkel foglalkozni, mert ráunt mindenre, ami nem ő körülötte, az ő kicsinyes énje körül forog. A házába bujt csigának világnézete ez, amely hátán hordja házát s azontul, a kivüleső világ nem az ő világa. Az unitárius társadalom — eltekintve a 60-70 évesek nemzedékétől — mindinkább kezdi ezt az arcukat felvenni, de hogy miért — a jó Isten tudná megmondani. A mi harminc-negyven éves nemzedékünk, kevés tiszteletremelő kivétellel, sehol sem látható és sehol sem található, ahol unitárius megmozdu-

lásról van szó. Vajjon mire vár ez a nemzedék? Arra, hogy életének hetedik évtizedébe lépjen? Akkor teszi ezt, amikor az egész világ visszhangzik az ifjuság előretörésétől?! Akkor huzódik vissza, amikor új és friss evangéliumi erőknek ki kellene nyitni az egyházi élet légmentesen elzárt ablakait?! Akkor finomkodik és húzódózik, amikor ebbe a fojtott levegőbe a tavasznak, az evangéliumi újjáéledésnek üde szellőit kellene beengedni?! Hát mire vár ez a vezetőnek szánt fiatal sereg? — Ha arra, hogy megöregedjék s akkor vegye kezébe a vezetést, akkor örökre elkésett, mert mások kezébe, a buzgóbbak és tisztábbak kezébe fog kerülni az. Azok kezébe, akik tudják mit jelent az összetartás, mit jelent a testvéri szeretet, amelynek hirdetéséért az ártatlan kisdéd e világra született. Azok, akik hiúskodnak, akik játszák a sértődöttet, ahelyett, hogy erős kézzel megfognák egymás kezét és felépítenének egy új világot, azok semmi esetre sem méltók arra, hogy az új világ, a szeretet világának harcosai legyenek! Sajnos! Nekik nem gyúl fel a betlehemi csillag s nem hallják meg a karácsonyi harangok zugását, mert nem értették meg az örök születés örömeit: Békesség, összetartás, szeretet és jóakarát! *Iván László.*

Békesség a földön...

Milyen jó is, hogy van karácsony a földön... Milyen nagyon jó apró gyermekek örömeire meggyújtani tarka, színes gyertyácskák seregét a fán, amelyhez annyi gyermek-álom tapad. Milyen jó is ünnepelni... Érezni a bethlehemi csillag jénysugarát azokból az ártatlan szemekből, amelyek karácsonynak még a nevére is ragyogni kezdenek... Milyen jó is, hogy karácsonyunk van... Letenni a gondot egy-két napra, milyen megkönnyebbülés... Milyen jó nyugodtan ülni, meleg szobánk ünnepi csendjében és milyen jó: Istenre gondolni...

Mert az ünnep csak ez lehet. Áhítatos, meleg hangulatu órák, melyek alatt csak a lelkünkben élünk. Fáradt testünk pihen, csak emlékeink látogatását fogadjuk S míg kicsiny gyermekünk elmerülve játszik halk nevetéssel az angyal ajándékaival, szívünk és lelkünk egy régi ének fájó de boldog dallamát: emlékeinket keresi. És halkan belépnek az emlékezet ajtaján, ünnepünk csendjébe azok, akikkel együtt töltöttünk régen karácsonyokat... Akik már nem jöhetnek el az ünnepre...

Milyen jó, hogy van még karácsonyunk és milyen jó, hogy van egy kis karácsonyfánk. Milyen jó alatta ülni... emlékezni... és könnyezni.

És milyen keserű arra a karácsonyra gondolni, amelynek fája ott termett a mi kertünkben, a mi falunk határán... milyen keserű hazagondolni karácsonykor és nem látni azt a fát, amit otthon hozott az angyal... Mégis milyen nagyon jó, hogy

karácsony van ott is, hogy otthon is ünnep van ma, hogy ott is égnek a gyertyák a karácsonyfán. Jó, hogy otthon is karácsony van, ahol talán ebben az órában éppen ránk gondolnak...

Milyen jó is az Ur! Hogy nekünk is küldött az ünnepre örömet. Mert nagy öröm itt is ünnepelni a karácsonyt. Meleg szobában hazagondolni és örvendezni az otthonélők ünnepének...

Milyen jó, hogy karácsony van nálunk, hogy leülhetünk karácsonyfánk mellé, mely alatt kis gyermekünk elmerülve játszik halk nevetéssel az angyal ajándékaival... milyen jó a karácsonyfánál hazajáró lélekkel Istenre gondolni... és örömmünkben sírni...

Biró Lajos

ISTEN ELŐTT.

Mesterem és Uram!

*„Ti engem így hívtok: Mester és Uram!
és igazán mondjátok, mert az vagyok“.
Ján. XIII. 13.*

Elült a zaj. A magyar főváros zsidó élete beleszenderült az éjszaka csendjébe. Áldott nyugalom lebeg a körüli fényes paloták és a külvárosok sötét baraktengerei felett. Nyugodt, szelid álomarcát az Isten felé fordította az élet. Elsimultak rajta a durva vonások, kiengesztelődnek benne a roppant ellentétek, mert az álomban lehull az emberről minden s az Isten közelében csak szelid gyermek az ember. Szeretem az életnek ezt a gyermekies álomarcát, amikor nincsenek megkülönböztető redői, elernyednek rajta a nehéz bánatok mély barázdái. Elnézem most is. És úgy tűnik fel nekem, hogy ezen a kifejezéstelen arcon rajta látom millió léleknek, a mai emberi életnek örök nagy vágyát.

Valamit akar, valamit vár, valamit sovárog, keres az élet: ez a tülekedő élet. Az ezerszinű, kendőzött nappali arcát elrejt, szégyenli talán szive kívánságát. Amikor tervez, gyötrik a gondok, szalad a kenyér után s hallgatja az arany és ezüst sátáni muzsikáját s járja reá a rideg egyéni érdekek és a retentő bűnök duhaj küzdelemtáncát, olyankor soha sem őszinte az élet. Korszerű gondolatműhelyek garázsából szédítő sebességgel utnak indított verseny kocsik idegölő túlkölésai megreszegítik, mámoros lelkét magukkal viszik. És az ember napról-napra siet, lelkesedik és reménykedik. Hová siet? Miért lelkesedik? Mi az, amit óhajt, miért reménykedik? Hiába kérdezed. Ma nem úgy felel, mint tegnap, mert azóta a világ sokat változott és megváltozott ő is. A tegnap még hitte, hogy nagy álma ma beteljesedik, de ma már tudja, hogy csalódott tegnapi hitében. E modern

törtetésben egyre peregnék lelkeről a színes reménység szirmok, hervadó bizalom levelek. Érzi, hogy a rőt levelek egyszer egészen belepik. Tudja, hogy egykor alája temetkeznek. Addig azonban keres valamit, ösztönös erővel erősen akar, de nem tudja, vagy tudja, csak nem akarja magának bevallani, hogy mit? ...

Odahajolok közel a szunnyadó élet szelid, álomarcához, talán itt megtalálom, leolvashatom róla, hogy mire vár ma az élet? Épen jó alkalom ez a csöndes adventi éjszaka, mert most fáradtabb az élet és mélyebben alszik. Szelid vonásai között sötét pontok vannak. Csak úgy veszem észre, ha nagyon feléje borulok. Áldott Isten! Az élet arcán egyszerre megvonaglik a sok fekete pont — rejtelmes titkolt lélekvonások — s összeolvad egy roppant vágyakozásban: Az este fűtetlen szobában, pince, padlás, barakk lakásban szennyes rongyok közt didergő gyermekek kenyeret kértek édes anyjuktól, de a nagy szegénység tegnap kivette a kenyeret a szegény asszonyok kezéből s éhesen aludt el sok kis könnyező szemű magyar. Fáradt szendregésben miről álmodnak? ... A galileai mezőkön egyszer egy ilyen kenyértelen estén asztalt terített valaki. Ötezer éhező lélek nyert ki-elégülést a puha pázsitos asztalon. Mesterem és Uram! Hol vagy, aki egykor csodákat tettél? Szent töredelmességgel sóhajt fel a nyomorgó élet s szegény, szomorú arcát még jobban odafordítja az örök Isten felé.

Fiatal, életerős édes apák, akik egykor diadalmasan léptek rá a családalapítás isteni útjára, most reménytelen hajsza fájó gyötrelmeitől öregre-fáradva boldogtalanul pihenik jobb sorsra érdemes életük nagy áldozatait. A sötét adventi éjszakában miről álmodnak ők? Mesterem és Uram!! Ki hajdan sikeresebb hálászásra hívtad a tanítványaidat. Szólj hozzánk is, mert életünk hálója egyre szakadozik. Pedig csak gyomot és kötermelékét, reménytelen ígéreteket halásztunk eddig. Uram! Te a sikeres élet Mestere vagy! Mért nem jössz? És e csöndes álom-imára megvonaglik az egész emberi élet, főlszakad sok millió sóhaj. Följajdul a megtépett szeretet. Belenyög az éj csöndjébe a sárbataszított hit, rázza rabláncait a kicsufolt igazság. Roppant szárnyait megcsattogtatja a kendőzetlen krisztusi testvériség. Könnyzapor patakzik a becsület tiszta szeméből s égi harmatjára kinyílik az élet és megzendül a tülekedő napok lármájában elnémított lélekhangja. Mint egy félrevert harang toronyzenéje egyre erősebben szórja bele a szunnyadó világ csöndjébe az Isten fiainak sóvárgó vágyát: Mesterünk és Urunk! Reád várakozunk. Akarunk téged nem csak álmainkban, de

odaesengünk a napi életünkbe, mert ebben a ropant templomban ismét a pénzváltók és penészes lelkű alkuszok könyörtelen csatája dul. Megfagyott benne s elnémult a szív orgonája s gögős büszkeséggel rángatja arany verklijét az istentelen szenedély. Ostorcsapásaiddal olvasd vissza mégegyszer e templomba királyi lelkednek megváltó eszméit. Porig alázva roskadjon térdre jászolbölcsőd előtt az ember s hallgassa újra megváltó evangéliumodnak isteni zenéjét. Mesterünk és Urunk!

Szunnyadó emberi szívek krisztusvágya végig rezeg az adventi éjszaka csöndjén s valahol egy öreg templomban felnyílik dalától egy elhagyott biblia. Sárguló lapjain felcsendül a régi keleti éjszaka angyali visszhangja: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek, a földön béke s az emberek között jó akarat.“

Karácsony közeledik. „Ha ketten, avagy hárman egybegyűltök az én nevemben, én is ott vagyok.“ És Krisztus ujraszületik. A szent este karácsonyfafényében az ő nevében kopogok be hozzád. Ha csak egyedül vagy, engedd, hogy legyünk ketten. Ringassuk lelkünkben az ő jászolbölcsőjét. Hadd erősödjék minden röpke sóhajban, a magábaszállott élet áhítatában ő, e világra született csecsemő.

Béke és Jóakarát. Amikor a karácsonyfa alatt gyermeked boldogsága teletölti lelkedet a legtisztább örömmel, vagy amikor rideg szobádban fájó gyötrelmek kinjai mardossák [szívedet, mert a te Jézusod leszegényedett s édes gyermeked kis karácsonyfája odafagyott a Hargita, vagy a magyar Kárpátok havas oldalára, tarts velem Krisztus bölcsője felé ez estén. Alázzuk meg együtt büszke életünket s egy könnyes sóhajban zokogjuk közösen e szomorú, tépett magyar advent egyetlen megváltó dalát. Mesterünk és Urunk! Téged vár a világ!

Mások szolgálhatnak még a bálvány isteneknek. Várhatják üdvösségüket a pénz, a fegyver s a hatalom földi trónjáról. Minket azonban nem váltanak meg többé emberi erők. Magyar életünk vérző keresztfáját vigyük el karácsony estéjén Krisztus bölcsőjéhez. Megaláztatásunk rettentő gondjait ne szégyeljük felajánlani az élet Fejedelmének. Krisztus nélkül csak a hitetlen lélek duhaj farsangja karácsony. Nekünk pedig ma nem ilyen ünnep kell, mert a mi adventi vágyunk az Istenben való ujjaszületés. Adjunk azért a szívünkben egy parányi helyet az ő szent fiának. Csak amekkorán elfér az igazi karácsony lélekarangja: Krisztus evangéliuma. Aztán engedjük, hogy a gondviselő Isten keze kongassa fel vele a magyar advent éjszakai csöndjét s zengje bele

sivár életünkbe az üdvösség reményességét. Legyen a magyarnak is egyszer boldog karácsonya. Fekadjon a mi keservünk is diadalénekké: Ki az Isten nevében jöttél s imádkozó, szelid lelkeddel az élet Fejedelme vagy, szegény magyarok fekete karácsonyán is hozsanna néked Mesterünk és Urunk!

Pethő István

HŐSÖK, EMBEREK.

Farkas Gyula dr.

berlini egyetemi tanár levele
lapunk szerkesztőségéhez.

Az Unitárius Értesítő novemberi számának vezércikkében megemlékeztünk arról, hogy dr. Farkas Gyula egyetemi tanár a Magyar Szemle októberi számában cikket közölt „Erdélyiség a magyar irodalomban” címmel és ebben egy olyan megállapítást irt le, amelyet Dávid Ferenc emlékére és az unitárius vallásra sérelmesnek találtunk. Most a cikkiró professzor a következő levelet intézte a szerkesztőséghez:

Az „Unitárius Értesítő” Nagytekintetű
Szerkesztőségének

Budapesten.

Nb. folyóiratuk most beküldött számából fájdalommal látom, mily félreértésre adott okot M. Sz.-beli cikkem egy — beismerem — nagyon szerencsétlen kitétele, mely eredetileg úgy hangzott: „Jézus istenségének tagadásáig.” Mondanom sem kell, hogy nem volt szándékomban Dávid Ferenc mártírelméket elhomályosítani, sem pedig az Unitárius Egyházat megbántani. Bizonyára kevesen tisztelik nálam jobban e nagy harcra magyar gondolkodót és értékelik jobban a Magyar Unitárius Egyház kultúra-teremtő értékeit. Soha semmi sem volt ellenszenvesebb számomra, mint a magyar felekezetek között való széthúzás és így annál fájdalmasabb, hogy jelzett cikkem mint pártoskodót tüntetett fel engem Önök előtt.

Igaz tisztelettel

Farkas Gyula s. k.
egyet. ny. r. tanár.

Ami az Unitárius Értesítő olvasóközönségét illeti, ez a nyilatkozat kétségkívül elegendő arra, hogy minden félreértést eloszlasson. Azonban az illető cikket, széles e hazában ezren és ezren elolvasták, akiknek sejtelmük sincs az unitarizmus mibenlétéről és akiknek a legfőbb tekintélyt tudományos téren — egész joggal — az egyetemi tanárnak magas állása, óriási ismeretköre és bizonyos ítéllete jelenti. Ezeknek fülében most is ott cseng az a fájdalmas és megszegyenítő kitétel, hogy t. i. az unitáriusok istentagadók. Egyházunkat e válasz nem elégítheti ki mindaddig, amíg a Magyar Szemle olvasói nem szereznek tudomást erről a szomorú nyomdai hibáról.

És most még egyet. Ugy érezzük, hogy ezt is meg kell mondanunk, nemcsak most, hanem ismételtén egy későbbi alkalommal is. Leg-

nagyobb és legtekintélyesebb tudósaink tollából Dávid Ferencnek merőben ellentétes értékelései származnak. Ezek az értékelések azonban korántsem úgy jöttek létre, hogy Dávid Ferenc eredeti írásai képezték volna alapjukat. Hanem mindig másodkézből, kortársaknak vagy késő utódoknak dicséretei avagy kedvezőtlen megállapításai adták az eligazító fonalat az illető tudósok kezébe. Ugy látszik, vagy sajnálták a fáradságot, hogy bele-mélyedjenek ebbe a ritka lélekbe, vagy hiányzott az a dilthey-i „megértés”, amely nélkül történelmi alakot lemérni nem lehet. Akárhogy is van ez a dolog, annyi bizonyos, hogy nem nézhetjük tovább ezt a tudományos kóválygást Dávid Ferenc szellemi hagyatéka körül. Fel akarjuk, és fel fogjuk tární Dávid Ferenc szellemi arcát a lélektani kutatások eredményeinek felhasználásával és rá fogunk mutatni azokra a képtelenségekre, amelyek ma már teljes zürzavarban vesznek körül ezt a nagy szellemi értéket, akit mi prófétaként tisztelünk s aki magát csupán a megfeszült Krisztus legalázatosabb kis szolgájának tartotta. A tudós világ részéről ehhez a munkához abszolút igazságszeretetet, őszinteséget és a nagy magyar értékek igaz megbecsülését kérjük.

Lapozok régi könyvekben...

Hetvenöt esztendővel ezelőtt 1859-ben az angol unitáriusok évi nagygyűlésén jelent meg először a magyar erdélyi unitárius egyház két hivatalos képviselője, a berlini egyetemen tanuló két akadémista, az akkori nyelven szólva „lelkészségre és tanárságra készülő ifjak”, Ferencz József és Buzogány Áron, akiknek ott tartott beszédeit az Inquirer c. angol unitárius ujság 1859. évi évf. 518—519. oldalain olvashatjuk.

Felelevenítjük ezt a tényt olvasóink előtt, mert az egyik akadémista Buzogány Áron tanár nem sokkal azután kinevezést nyert a vallás és közoktatásügyi minisztériumba, mint miniszteri titkár s háza lett a Budapesten szaporodó unitárius hívek központja. A ő kérésére tartja az első nyilvános istentiszteletet Budapesten, külföldi utjának osztályostársa Ferencz József, akkor kolozsvári lelkész 1869-ben, majd 1876-ban a másodikat, mint az unitárius egyház megválasztott fiatal püspöke. Mindketten sok angol barátot és ismerőst szereztek, munkásságuk és erős barátságuk nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a budapesti kicsiny unitáriusság, előbb fiók, majd anyaegyházzá alakul. Ez utóbbi tényt elsősorban is angol s később kialakult amerikai kapcsolataink tették lehetővé, amikor a fiatal anyaegyházat hosszú éveken ke-

resztül erőtlenségének idején évi 100—100 angol fonttal segélyezték.

A budapesti gyülekezet két első lelkésze: boldogemlékezetű *Derzsi Károly* és a Budapesten nyugalomban élő *Gál Miklós* Londonban, jelenlegi első lelkésze és egyben püspöki vikáriusa *Józan Miklós* pedig az *Oxfordba* áthelyezett *Manchester Collegeban* folytattak éveken keresztül tanulmányokat. Ennek az intézetnek a könyvtárában tallózgatva bukkantam rá arra az érdekes véletlenre, hogy amikor a budapesti gyülekezet segélyezése az angol unitáriusok ülésén először szóba kerül *dr. Drummond* Jakab az oxfordi intézet egyik tudós professzora az, aki elsőnek áll fel és tart beszédet, melyben hangsúlyozza, hogy az erdélyi unitárius egyház székesfővárosi térfoglalása érdekében az angol testvéreknek minden áldozatot meg kell hozniok. Ezen az ülésen 1881-ben a magyar unitarizmust néhai *Kovács János* főgimnáziumi igazgató képviselte, akinek nem kis érdeme volt a budapesti gyülekezet anyaegyházközösségé alakulásában s aki egyben a magyar unitárius testvéri kapcsolatok kiépítésének egyik legelső és egyben igen értékes diplomatája, aki első ízben képviselte ügyünket amerikai testvéreink között is. A budapesti gyülekezet érdekében felszólalt *dr. Drummond* Jakabnak fia, *dr. Drummond* Vilmos, aki háboru után első ízben látogatta meg bajbajutott erdélyi testvéreinket s aki az Unitárius Misszió Ház létesítése körül kifejtett nagy munkásságával a budapesti gyülekezetnek édesapjához hasonló nagy szolgálatot tett.

Az oxfordi intézet jelenlegi igazgatója, *I. H. Weatherall* hosszú évekkel ezelőtt *Józan Miklós* püspöki vikáriusnak volt iskolatársa s akkor szövődött barátságukra ma is szeretettel emlékszik vissza,

Az oxfordi intézetbe hetvenöt évvel ezelőtt került ki az első magyar unitárius akadémista *Simén Domokos*, akit hosszú sorban huszonnégyen követtek, közöttük *dr. Boros György* püspökünk. E sorok írója már a huszonötödik, aki ennek az intézetnek a falai között az angol-magyar unitárius barátság közel százötven esztendőre visszanyuló szálaít az idej esztendőben szövögetni igyekszik.

Ferencz József.

Unitárius theologiai tanár Budapesten. Az unitárius ifjusági konferencia tartamára (jan. 3—6.) a fővárosba érkezik *Szent-Iványi Sándor* theologiai tanár, aki két előadást tart a konferencián. Január 6-án vasárnap délelőtt 10 órakor a rákos-utcai templomban ugyancsak ő fogja tartani az ünnepélyes konferenciázáró istentiszteletet is. Felhívjuk hűveink figyelmét erre a ritka alkalomra.

A JÖVŐ UTJAIN.

A gyulai szórvány megalakulása

A gyulai szórvány is megalakult október hó 7-én tartott alakuló gyűlésen. Az alakuló gyűlésen résztvett a hűvek összessége. Előzőleg templomozás volt és urvacsora-osztás. *Biró Lajos* hódmezővásárhelyi lelkész elnöklete alatt a gyűlés kimondotta, hogy szórvánnyá alakul. Aztán megválasztotta szórványgondnoknak *József Dezső* polg. isk. tanárt, aki eddig is gondját viselte a hűveknek és a hitoktatást végezte. Jegyző: *dr. Ürmössy Károly* ügyvédjelölt. A szórvány választott egy gazdasági bizottságot is, melynek elnöke *Szász Domokos* postafőnök, igazgatótanácsi tag, tagjai pedig: *Gyarmati Domokos* és *Gyarmati Gergely* lettek. A gazdasági bizottság fogja a hűvek önkéntes egyházi megajánlásait összeszedni és gondoskodik arról, hogy annak egy részét urasztali kelyhek beszerzésére fordíthassák, a másik részéből a beszolgáló lelkész utiköltségéhez járulnak hozzá.

Vitéz Pusztay Rezső evang. kereskedő és neje egy kina-ezüst kelyhet ajándékoztak a még bölcsőben ringó kis unitárius szórványnak, amit a hűvek Isten és az adakozók iránti hálával vettek tudomásul és könyvelték el szíveikben. Isten áldja meg nemes szívüket érte.

Szász Domokos indítványára kimondotta még a gyűlés, hogy a hűvek hetenként egyszer gyűljenek össze az énekek megtanulására. *József Dezső* szórvány-gondnok készséges szívvel vállalta az énektanítást és azóta minden vasárnap összejönnek, akik csak tehetik, — és *József Dezső* gondnok ilyenkor egy rövid áhitatot tart ima és elmélkedés felolvasásával, amit a megjelenetek igen szívesen vesznek.

Beszolgáló lelkész most készíti a tervet arra, hogy ha a Békésen tartandó istentisztelettel a gyulait össze tudja kapcsolni, akkor minden hó utolsó vasárnapján délután egy órakor Békésen templomozza és ugyanekkor délután négy órakor Gyulán. Több alkalommal nem végezhet szolgálatot, mert számításba kell venni, hogy hódmezővásárhelyi lelkésznek minden vasárnapon Hódmezővásárhelyen is el kell végeznie a templomozást. Ez 9—10 óráig tart. Tíz órakor indulhat tovább. A lelkész terve ez: Minden hó első vasárnapján 11 órakor Orosházán, ugyanazon napon délután 4 órakor Békéscsabán templomoz. Minden hó második vasárnapján déli 12 órakor Szegeden.

Minden hó utolsó vasárnapján délután 1 órakor Békésen és ugyanazon a napon délután 4 órakor Gyulán. Hódmezővásárhelytől Szeged 27 kilométer távolságra van, — Orosháza 30, — Békéscsaba 65, — Békés 75 — és Gyula 87 kilométerre van Hódmezővásárhelytől. Ezt az utat oda és vissza meg kell tenni. Vonat abban az időben egyáltalán nincs, tehát autón kell megtenni ezt az utat. Attól függ az egész terv kivitele, hogy lesz-e a lelkésznek olyan kocsija, amelyen ezt az utat a vonat pontosságával nyáron és télen is meg tudja tenni. Ha igen, akkor a jelzett időben, egész éven át tarthatja az istentiszteleteket, úgy amint az *Igazgató Tanács* ezt az egész területet *Mezőberény*mel együtt a hódmezővásárhelyi lelkész kerületéül jelölte meg hivatalosan. De ahhoz, hogy egy ilyen nagy területen a szolgáltatást el lehessen látni, ahhoz a kerületi beosztáson kívül még más is kell.

Orosházán, Békéscsabán, Szegeden eddig is volt rendszeres templomozás. A nagyobb távolságok leküzdésére *Biró Lajos* lelkész egy kis autót vett, mivel vonatösszeköttetés nem volt. Mivel az autó egy rozoga kis háborus katonai gép volt, többször megesett, hogy a nehéz uton vagy nagy szélben elkészt. Azon fáradozik most, hogy egy nagyobb és biztosabb járásu kocsira cserélje el kis kocsiját. Ehez azonban kevés az anyagi ereje. — Mi a magunk részéről melegen támogatjuk a szép tervet és az Igazgató Tanácsnak figyelmébe és pártfogásába ajánljuk ezt, hiszen szolgáltatást ilyen nagy területen csak úgy lehet végezni, ha valamiképen gondoskodunk a lelkész utazásának biztosításáról. Ha a katolikus egyház Alaszkában a repülőgépet állította be a missziói munkába, a haladó szellemű unitárius egyháznak igazán meg kell mutatni, hogy egy szerény kis öreg gépet be tud még állítani az unitárius gondolat szolgálatába. Különösen azután, hogy a hivek és a lelkész már annyi áldozatot hoztak.

Ha hiszünk unitárius hitünk jövőjében, akkor a magvetőt nem szabad cserben hagyni, mert nélküle egyetlen egy magocska sem fog kisírázni, amelyből a jövő aratásra lehetne számítani.

Templomépítés Pestszentlőrincen

A pestszentlőrinci leányegyházközség nagy munkába kezdett. Templomot akar építeni az egy Isten dicsőségére. A hivek lelkében élő hit keresi a bizonyágtéves módját. Dávid Ferenc evangéliumi szelleme bontogatja imádságos erőt az állami lakótelepi homoktengeren. Mihelyt beköszönt a tavasz, elkészülnek a tervek, felcsendül

a kőműves kalapács és a fiatal gyülekezet minden tagja odaáll az összegyűjtött téglarakások mellé, hogy áldozatos erővel vigye tovább az eszmét a megvalósulás felé. Ehhez az építő munkához keresi és kéri a leány egyházközség az egész unitárius társadalom megértő támogatását. Szétküldtük már a kérő leveleket mindenfelé. Mellékeltük hozzá a felépítendő templom képet és egy-egy csekklapot az adományok befizetésére. Száznyolcvan unitárius lélek, akik Pestszentlőrincen élnek hittestvári szeretettel és bizalommal fordulnak a csonkaházában élő unitárius testvéreikhez. Minden egyes levélben ott van az ő aggodalmuk: *kérjük unitárius testvéreinket, ne dobják felre a csekklapot. Aki csak egy pengőt tud küldeni, azzal is néhány téglát tesz egy új unitárius templom épülő falára.*

Minden adományt az Unitárius Értesítőben nyugtázzunk.

A templomépítésre eddig a következő adományokat kaptuk: Székely Domokos m. kir. csendőr alhadnagy Letenyéről 100 pengőt küldött. 10-10 pengőt adományoztak: Józán Miklós, Klein Géza, Kálk István, Jakab József, dr. Iván László, Rédiger Károly, Borsosné Wendler Irma, dr. Ürmössy Gyula, dr. Havas Béla, Simon Mihály Pál, Mátéffy Domokos, dr. Kozma Jenő. 5-5 pengőt adományoztak: Katona Sámuel, Rösner Valéria, vitéz Kozma Ferenc, Burján Ferenc, Gyarmathy Mózes, dr. Imreh Józsefné, dr. Szász István, dr. Gaál Miklós, Rend Aurél, Horváth Kálmán, Kelemen Béla, Létay Gyula, Nagy Áron, Bellovics Szeréna, dr. Borbély András, Péterffy Gyula, özv. Lipkay Arturné, dr. Rédiger Zoltán és dr. Kovács Károly. A többi adományok nyugtázását lapunk következő számában folytatjuk. Most még csak azt jegyezzük fel, hogy Madócs Albert pestszentlőrinci lakos református vallású testvérünk felajánlotta, hogy az építendő templomunkban két lámpahelyet a saját költségén fog felszerelni.

IFJUSÁG.

Ifjusági téli konferencia

(1935. január 3.—6.)

Mint a folyó esztendőben, úgy a jövő év elején is, mindjárt ujév után megrendezi az ifjusági konferenciás tábor téli előadássorozatát a misszióházi gyülekezeti teremben az ifjuság és az érdeklődő közönség számára. A konferencia programja a következő:

Január 3-án délután 3 órakor áhitat: dr. Szabó István. Utána Györfy István a Nemzeti Figyelő szerkesztője tart előadást „Az agrárkérdés a magyar jövő szempontjából,” címen.

Január 4-én délután 3 órakor áhitat: Borbély Andor. Utána Szent-Iványi Sándor unit. theol. tanár előadása „A modern ember lelki problémái” címen.

Január 5-én délután 3 órakor áhitat: dr. vitéz Nyiredy Gézané. Utána Pethő István unit. lelkész előadása „A modern ember utja” címen.

Január 6-án vasárnap d. e. 10 órakor konferenciát bezáró istentisztelet a rákos-utcai templomban. Prédikál *Szent-Iványi Sándor* theol. tanár. Istentisztelet után délben 1 órakor konferenciás közebéd erdélyi ételekkel (kürtös kalács.) Az ebéd ára ifjuság részére 30 fillér, keresettel rendelkezők számára 60 fillér. A közebéd tiszta jövedelme a Szentábrahámi üdülő javára fordítatik.

A konferencia tartama alatt az idősebb nemzedék (a 30—40 évesek nemzedéke) is tart egy zártkörű összejövetelt mégpedig január 3-án csütörtökön este 8 órakor a rákos utcai gyülekezeti teremben. Előadást tart *Szent-Iványi Sándor* theol. tanár a következő címmel: „Mi lesz a harmadik nemzedékkel az unitárius egyházban?” A vitát bevezetik *Borbély Andor* és *Gyarmathy István* hírlapírók.

Mindezek az előadások teljesen ingyenesek, a konferenciás vezetőség a nyilvános előadásokra szívesen látja vendégül az ifjuság minden barátját.

Az unitárius ifjuság szervezkedése és új életre való készülése mind nagyobb mértékben hódítja meg a sziveket úgy fiatalságunk, mind idősebb nemzedékünk körében. Az ifjak rájöttek, hogy elvesznek az idegen tengerben, ha saját öntudatukat meg nem erősítik s viszont az öregebb nemzedék is kezdi belátni, hogy az ifjuság utja az egyedül helyes, amelyen még a mai körülmények közt járni lehet. Innen van a folyton fokozódó érdeklődés a konferenciák iránt. Adja Isten, hogy a téli konferencia is egy új lépés legyen előre!

Az állástalan unitárius ifjuság figyelmébe!

A Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület elnöksége elhatározta, hogy elkészíti egyelőre csak a szellemi pályákon levő állástalan unitárius ifjuság kataszterét. Teszi ezt azért, hogy segítsen és segítethessen, hacsak néhányat is azok közül, akik leginkább érdemesek arra.

Sokszor halljuk a kérdést azoktól, kik segíteni tudnának rajtatok, ifju testvérek, hogy tényleg vannak-e segítségre és elhelyezésre szoruló és mennyien? Éppen ezért mi most szemlét tartunk közöttetek, állástalan unitárius testvérek. Élő valóságként állítjuk oda a ti sokaságtokat, hogy igenis — sajnos — vagytok és napról-napra többen lesztek.

Segíteni kell rajtatok azoknak, akik nagy akarással, sok küzdéssel, de mégis tudnak segíteni és kell is, hogy segítsenek rajtatok, ha szívük egész melegével átérzik ama szent köteles-

ségüket, hogy a haza és az egyház fennmaradása és fejlődése mindenk előtt való. Reméljük és ifju szívünk egész melegével és szeretetével hiszszük, hogy az illetékesek átérzik és teljesítik szent kötelességüket. Munkájuk eredménye nem marad el.

A siker és eredmény reményében kérünk minden mai Magyarország területén élő unitárius nőt és férfit, aki diplomával, vagy érettségivel (legyen az gimnáziumi, vagy kereskedelmi) állás nélkül van, hogy adatait: név, családi állapot, képzettség és lakás feltüntetésével 1935. jan. 15-ig küldje el a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület elnökségének: Budapest, IX. Rákos u. 3. Felkérünk minden unitárius testvért, hogy az érdekeltek figyelmét hívják erre fel.

Azzal a meggyőződéssel, hogy munkánkról és annak eredményeiről még sokat fogunk olvasni e lap hasábjain, kérem minden unitárius testvér segítségét.

dr. Szabó Elek
egyesületi elnök.

MAI KÉRDÉSEK.

Kié lesz ez a föld?

Könyvismertetés. A könyv címe: „Kié lesz ez a föld?”
Írta: dr. Kerényi László.
38 lap, Budapest, 1934.

Egyházi lapban ritkán foglalkozunk agrár-problémákkal, de ez oly kivételes könyv, hogy nem mehetünk el szótlánul mellette. Annál kevésbé, mert a föld problémája ma az egész társadalom alapvető kérdése lett, amelynek megoldásából nem lehet kizárni az igazság szellemét. S így ez a kérdés az evangélium után kiált, amely egyedül képes bátran kiállni a maga hősiesszellemével az elnyomott igazságok érdekében.

Társadalmunk összeomlásának megakadályozója, ifjuságunk reménytelen helyzetének megjavítója, nemzeti szerencsétlenségünk jobbrafordítója egyedül a föld lehet. Visszatérés a földhöz, amelyet a magyarság is elhagyott. Hiszen a könyvből kitűnik, hogy agrárlakosságunk ma már csak 51 százalékát teszi a népességnek, ami ijesztően kevés, ha figyelembe vesszük, hogy egy nemzet igazi ereje mindig a föld népe marad. Mi ennek az oka? Szerző a statisztika kétségbevonhatatlan adataival rámutat arra, hogy művelhető területünk (16 millió hold) közel 25 százaléka korlátozott forgalmu birtok (3 millió nyolcszázezer hold) és még ennél is nagyobb százalékszámot kapunk, ha azt vesszük alapul, hogy mely birtokok

nagyobbak 500 holdnál. Ilyen birtok 3615 van az országban 5 millió százötvenezer hold területen.

Irtózatosa megdöbbenő adatok ezek, különösen ha számba vesszük a statisztikusok megállapítását, amely szerint a földbirtokok nagysága és a népsűrűség közt fordított viszony áll fenn. *Itt van az oka a magyar erő nagy elhanyaglásának!* A háboru utáni földbirtokreform ezen nem segített, mert az csak olaj volt a szociális sebek kenegetésére és egyáltalán nem gyógyított. Ugyanis szaporította a törpebirtokok számát, ami éppen egy nagy betegsége a magyar földnek és egyáltalán nem teremtett új paraszt existenciákat. Már pedig minden nemzet körülöttünk erre törekszik és ezt csinálta meg nagy céltudatossággal ezáltal is növelve belső energiát.

Félelmetes és megdöbbenő hatással van az olvasóra a könyvnek az a része, ahol a szerző bemutatja, hogy a román, szerb és cseh államok miként erősítették meg amugy is erős parasztságukat a háboru követő években. Ezek a nemzetek tudatára jöttek annak, hogy a haza földjét az védi minden ereje megfeszítésével, aki saját kis földjét, házáat s benne lakó kis családját védi. És az a nemzet lesz a most folyó állandó háboruban győztes, amelynek több röghöz kötött parasztja lesz. A földre gyökerezett, áttörhetetlen paraszt se reg sokkal biztosabb gát az idegen hóditásokkal szemben, mint a nagybirtok szomorú néptelen területei. Be kell népesíteni a nagybirtokot, mert a magyarságnak éppen az volt a tragédiája, hogy míg ő óvta a nagybirtokot, az új urak éppen ezt használták ki új parasztbirtokok teremtésére s így önmaguk megerősítésére. De nemcsak ezt, hanem amint Románia példája mutatja, ez saját román nagybirtokait is a nemzet erősítésére fordította. Így az ó-királyságban a földreform előtt 3.4 millió hold területet foglaltak a 100 holdon felüli birtokosok, addig a reform után csak 0.6 millió hold maradt a 100 holdon felüli birtokosok kezén. Ekkora öntudatossággal kevés állam erősítette meg önmagát. Jó lesz ezt szem előtt tartani s hasonló intézkedésekkel védekezni!

Ha a magyar földet a mai nyolcmillió magyar helyett tizenkét millió magyar lakná s nem tátonganának lakatlan, üres területek a nagybirtok helyén, akkor nem kellene félni a környező népek expenziójától, mert nem volna helyük a terjeszkedésre! Ez a szörnyű vízió a könyv legmeggrázóbb része s azért szó szerint ideiktatjuk:

„A jövőben is, ha még a mainál nagyobb veszélyt állít elénk a történelem, nem lehet vitás hogy ennek a veszedelemnek utjai csak akkor érhetnek célj, ha birtokrendszerünk miatt továbbra

is úgy nyitva maradnak a magyarság kapui, mint a világháboru előtt. Figyelmeztető ez tehát arra, hogy a magyar történelmi osztályok nem játszhatják azt a szerepet, melyet a lengyel nemesség játszott Lengyelország feldarabolása előtt. Ahol ugyanis nincs hely, terület egy nemzeti földmivelő osztály létesítésére, ott hiába próbálkozik bármely hóditó hatalom, nem tudja lerakni egy új nemzeti állam alapjait, ellenben minél nagyobb birtoktes'ek fozsenek kevesek kezén, annál könnyebb az új honfoglalás.“

Ez az izgató gondolat az egész könyvön át huzódik s mintegy annak magvát alkotja. A mi magyar közönségünk az agrárkérdés fontosságával nincs tisztában s még csak nem is sejti, hogy ezzel foglalkozni nem csak nemzeti, hanem keresztény kötelesség, mert a gazdasági élet krízise Isten ujja, amely a földhöz való visszatérésre mutat.

Azoknak, akik komolyan bele akarnak pillantani a földkérdésbe, különösen az ifjabb korosztálynak ajánljuk figyelmébe ezt a könyvecskét, mint kitűnő bevezetőt és összefoglalót. Lássák meg belőle a nagy veszedelmet, amely nemzetünket fenyegeti, de a kivezető utat is, amelyre ha rá nem lépünk, sorsunk meg van pecsételve.

A könyv ára mindössze 80 fillér. Kapható az Unitárius Iratmissziónál és a lelkészi hivatalban.

HIREK.

Olvasóinknak és barátainknak áldott karácsonyi ünnepet és boldog újévet kívánunk!

Szegényeink

ruhátlanul, gyermekeink dideregve, éhezve, fázva várják a szeretet ünnepét, a karácsonyt. Szívükben kelhet-e szeretet, támadhat-e meleg érzés egy társadalommal szemben, amely megfélemedezik róluk, amely nem gondol rájuk, a szegényekre, Jézus legmeghittebb barátaira. Szeretheti-e Istent, aki nem nem szereti az ő felebarátját, kérdezzük a szeretet apostolával együtt minden rendű és rangú unitárius kereszténytől. Aki nem érti meg az unitárius nőszövetség kérő szavát, az nem méltó a karácsonyi örömezenet befogadására. Adjatok, amit adhattok. Élelmiszert, ruhát, pénzt, amit éppen találtok házatokban az unitárius szegények támogatására. Mindent köszönettel fogad és az egyházi lapban nyugtáz a nőszövetség. Természetbeni adományok beküldhetők a lelkészi irodára vagy Barabás Istvánné lelkészné lakására. (V. Koháry-u. 4.) Pénzbeli adományok lefizethetők a budapesti unitárius egyházközség 30.400 számú postai befizető lapján (csokk) „karácsonyi adomány“ jelzéssel.

„A cserkész ahol tud, segít.”

Ezt a szép cserkésztestvényt váltották valóra már most a kis apródok december 6-án este tartott Mikulás-estélyükön. Szegényes pénztárcáikból 3 P. 75 fillért gyűjtöttek össze a szerbiai magyar menekültek számára s rögtön el is küldték egy nagy cserkésztestvértükkel az „Uj Magyarság” c. napilap szerkesztőségébe. A lap dec. 7-i számában „Segítetek!” címen egy felhívás jelent meg s ebben olvastuk a következő megható sorokat:

„Hogy az ország máris fölérzett, hogy olvasóink máris tudják kötelességüket, bizonyítja az a kedves kis küldötség, amely éppen e felhívás készülte közben jelent meg szerkesztőségünkben: a 545-ös János Zsigmond unitárius székely cserkészcsapat küldötsége jött el hozzánk és átadta azt a 3 P. 75 fillért, amelyet az őszi Mikulás ünnepélyen tízfilléres zsebpénzeikből önként összeadtak a fiuk. Ezeknek a drága cserkészeknek 3 pengő 75 fillérje az egész magyar társadalom arányaira kivetítve olyan megmozdulást ígér, amely egyedül méltó hozzánk.”

Amikor ezeket a betűket a papirosra rójuk, még mindig tart magyarok szörnyű üldözése és fülünkbe sir kiüldözött gyermekek csontig ható zokogása. Az unitárius társadalom tudja, hogy mit jelent a menekülés, a rongyoskodás, az éhezés, a didergés, hiszen egy évtizedig tartó állandó menekülés zúdult rá éppen budapesti egyházközségünkre. Ne sajnáljuk filléreinket és adjunk abból, ami még megmaradt szerencsétlen testvéreink számára. Az unitárius székelyeknek és magyaroknak tudniuk kell, hogy mi a kötelességük: a János Zsigmond apródok és cserkészek mutatják az utat. Jó munkát! Előre!

Karácsonyi istentiszteletek Budapesten és környékén. December 25-én d. e. 11 órakor a Koháry utcában prédikál *Józan Miklós*, urvacsorát oszt *Barabás István*; d. e. 10 órakor a Rákos utcában prédikál *dr. Csiki Gábor*, urvacsorát oszt *Darkó Béla*.

December 26-án d. e. 11 órakor a Koháry utcában prédikál és urvacsorát oszt *Barabás István*; d. e. 10 órakor a Rákos utcában prédikál és urvacsorát oszt *Darkó Béla*.

December 31-én d. u. 6 órakor mind a Koháry utcában, mind a Rákos utcában évzáró istentisztelet.

Pestkörnyékén: Budafokon a ref. templomban dec. 16-án d. u. 3 órakor istentisztelet és urvacsoraszó: *Darkó Béla*, Sashalmon a Kosuth téri elemi elemi iskolában dec. 23-án d. u. 4 órakor prédikál és urvacsorát oszt *dr. Csiki Gábor*. Ujpesten a Szent István téri polgári iskolában dec. 23-án d. u. 4 órakor prédikál *Barabás István* Utána karácsonyfaünnepély. Pestszentlőrincen dec. 25-én d. e. 11. órakor prédikál és urvacsorát oszt *Pethő István*. Pestszenterzsébeten dec. 25-én d. u. 4 órakor prédikál és urvacsorát oszt *Darkó Béla*.

Karácsonyfaünnepélyek Budapesten és környékén. Az Unitárius Nőszövetség az idén is megszervezi hagyományos karácsonyi ünnepélyeit a gyermekek számára s több helyen karácsonyfát állít s karácsonyi csomagokat oszt szét az arra szorulóknak: A központi ünnepély a Koháry-utcai templomban lesz december 21-én d. u. 4 órakor.

December 22-én d. u. 3 órakor Kispesten a Hungária-uti elemi iskolában, d. u. 3 órakor Rákospalotán

a Mávtelepi elemi iskolában, este 6 órakor pedig a budapesti Misszióházban az egyetemi hallgatók számára lesz ünnepély.

December 25-án d. u. 4 órakor Ujpesten az Istentisztelet után gyulnak fel a karácsonyfa lobogó gyertyáskái a Szent István téri polgári leányiskolában.

December 25-én este fél 6 órakor a pestszentlőrinci leány egyházban rendeznek családi összejövetelt a karácsonyfa alatt.

Az utolsó adventi áhitat december 25-án este 6 órakor lesz a rákos-utcai misszióház templomában. Prédikál *Pethő István* a tizparancsolat negyedik tételéről: „Az ünnepeket megszenteljed.”

Legközelebbi rádiós istentiszteletünk december 30-án vasárnap d. e. 11 órakor lesz a Koháry-utcai templomunkból. Ez alkalommal prédikál *Józan Miklós* püspöki vikárius. Felhívjuk híveink, különösen a szerteszórtan élő unitáriusok figyelmét erre a ritka alkalomra.

A budapesti egyházközség kebléi tanácsa az 1935. évi költségvetést letárgyalta.

Ezek szerint az 1935. évi bevétel:

Egyházközségi adókban — — —	10.000 P
Koháry ucai házbérek — — —	40.000 „
Szövetség ucai házbérek — — —	12.000 „
Unitárius Értesítő előfizetése — — —	1.600 „
Persely-adományok — — — —	400 „
Fenntartási alap kamatjövödelme	2.000 „
Székesfővárosi segély — — — —	2.025 „
Államsegély — — — — —	500 „
Bathyány Ilona örök alap.-ból kamat	700 „
Batthyány Ilona alapítványból kamat	1.568 „
Misszióház ifjusági célokra — — —	300 „
Összesen	71.093 P

Az adóösszeg felemelésére az adott reményt, hogy az idén a nagy sürgetésekre és pénzbeszedő alkalmazásával több adó folyt be, mint amennyi az előző években. Kívánatos, hogy híveink végre rájöjjenek arra az igazságra, hogy egyházunk anyagi bázisa elősegíti és szilárdá teszi erkölcsi bázisát is.

Az 1935. évi kiadások a költségvetés szerint:

Személyzeti kiadások — — —	17.232 P 48 f.
Dologi kiadások — — —	3.690 „
Alapok, adományok — — —	2.400 „
Koháry ucai ház kiadásai — — —	36.370 „
Szövetség ucai ház kiadásai — — —	12.000 „
Batthyány Ilona örök alapítvány — — —	700 „
Batthyány Ilona-alapítvány — — —	1.568 „
Unitárius Értesítő — — — —	1.700 „
Persely-adományok — — — —	400 „
Összesen	76.060 P 48 f.

Amint látjuk, a hiány 4.967 P 48 f., ami onnan állott elő, hogy a renoválással járó törlesztés összege a templomház jövedelmét csökkentette. Ezt elősegítette a lakbérek leszállása, egyes helyiségek rövidebb vagy hosszabb ideig üresen maradása.

Ezt az összeget a tanács a fenntartási alaphoz vett kölcsönnel akarja fedezni. De sokkal felemelőbb és gazdaságosabb lenne, ha a hátralékos hívek az adóösszeget pontlólalag és a jövő évi adót az összes hívek pontosan befizetnék, akkor nem kellene kölcsönt kérni a fenntartási alaphoz.

Hogy az egyházközség úgy a szellemi, mint a lelki s a jótékonyági kötelességének eleget tesz, felemlítjük, hogy a dologi kiadásoknál az Unitárius Értesítő füzeteire 150 P-t és könyvtári könyvek beszerzésére 100 P-t irányozott elő. Ezért látogassák a hivek könyvtárunkat és pártolják előfizetéssel az Unitárius Értesítő-t. Az alapok és adományoknál felemlítjük, hogy a lelkészi nyugdíjalap javára 1000 P-t vett fel, énekkar segélyezésére 50 P-t, régi alapok segélyezésére 50 P-t, Nőszövetség segélyezésére 500 P-t. Ezt azzal az óhajjal közöljük, hogy hiveink is áldozzanak a lelkészi nyugdíjalapra az adó 10%-át évről-évre, végre alakítsuk meg az egyházi énekkart és a nőszövetség javára adakozzunk minden alkalommal.

A Batthyány Ilona grófnő örökös alapítvány kamatjöveldelméből a protestáns menza segélyezésére 300 P-t, Brassay Sámuel ifjúsági egyesületnek 100 P-t, Ifjúsági konferencia költségeire 100 P-t, az alapítvány kamatjöveldelméből hittankönyvekre 120 P-t, a 345 sz. János Zsigmond cserkészcsapatnak 200 P-t, - Perczelné Kozma Flóra leányegyesületnek 100 P-t, tandíjsegélyekre 200 P-t, külföldi tanulmányutakra 200 P-t, Maksay László tanuló segélyezésére 100 P-t.

A költségvetést a kebli tanács elfogadta és a közgyűlés elé terjeszti.

Templomházunk renoválása 30.225 P-be került. Remélhetőleg épületünk évtizedekig újra nem szorul egy ily nagy renoválásra. A jól végzett munkáért az elismerést dr. Toth György vagyongazdálkodó gondnok gondos körültekintésért és Malik József építésmérnök szakszerű, lelkiismeretes munkájáért érdemlik meg. Vagyongazdálkodó gondnokunk azzal fejezte be hálára kötelező munkáját, hogy a Koháry uccai főbejáratnál elhelyezett emléktáblákat újra aranyoztatta, majdnem 100 P költséggel. Ezért köszönetet mondott a kebli tanács s az adományt aranykönyvbe jegyeztette.

Egyházközségünk a konferenciáért és a Szentábrahám pihenőért meghozta a maga áldozatát, amikor az 1935. évre szóló költségvetésbe 100 P-t vett fel a konferencia segélyezésére, s Józán Miklós mérnök által templomházunkról készített levelezőlapokat a Szentábrahám alap javára átadta árusítás végett, az eddig befolyt 39 P-vel együtt. Amikor ezt köszönettel vesszük, felkérjük hiveinket, hogy erre a nemes célra adakozzanak. Vegyenek részt minél számosabban a konferenciások jótékony célú ünnepélyén. A Szentábrahám pihenőre a legkisebb összeggel is adakozhatnak a hivek, ha a levelezőlapokat vásárolják. Közeledik karácsony és újév, mikor mindenki több-kevesebb jókívánsággal irt levelezőlapot küld szét ismerőseinek és barátainak. A templomházat ábrázoló levelezőlapból egy példány 9 f, öt példány 40 f, tíz példány 70 f. Akik többet akarnak írni, mint amennyi a képeslapra ráfér, azoknak rendelkezésre áll még a konferenciás levelező úrlap, melyből egy példány 1 f, öt példány 4 f, tíz példány 6 f. Kaphatók a lelkészi irodában istentisztelet előtt vagy után Ujvári László konferenciás pénztárnoknál.

Bibliai naptár.

„Akit várva vártatok, lenn a csillag fenn ragyog“ Az advent várakozása, boldog beteljesülés lett. Mit hozott a világnak az a gyermek, akiért a próféták annyi bánatot és annyi örömet hordoztak? Az evangéliumok mind erről beszélnek.

Dec. 23—26. Lukács ev. 2r. 1—20.

Dec. 27—29. 98 zsoltár.

Dec. 30—Jan. 2. Lukács ev. 2 r. 21—40.

Jan. 3—5. Lukács ev. 4 r. 14—22.

Jan. 6—9. Lukács ev. 19 r. 1—10

Jan. 10—12. Lukács ev. 5 r. 27—32.

Jan. 13—16. Lukács ev. 6 r. 17—23.

Az Unitárius Nőszövetség december 8-án tartotta a karácsonyi segélyezések javára templomi hangversenyét a rákos-utcai misszióházban. A templomot zsúfolásig megtöltötte a közönség és igazi lelki élvezettel hallgatta a jónövű, kiváló művészek ének, zeneszámait és prózai előadásait. Az estélyen történt felülfizetéseket lapunk januári számában adjuk közre a nőszövetség karácsonyi beszámolójával kapcsolatban.

A Nőszövetség karitatív munkáját mindnyájan ismerjük és a legnagyobb tisztelettel és szeretettel emlékezünk meg arról a mentő munkáról, amit a nők a legnagyobb áldozatkészséggel végeznek. Meg is alakult adománygyűjtő könyvecskék alapján a pénzgyűjtés, de míg a kezdő évben 900 P gyűlt össze a könyvecskék alapján, addig az idei évben lepadt 90 P-re. Átérezve ennek a tarthatatlanságát, Péteffy Gyula igazgató indítványozta a kebli tanácsnak egy szegénygondozói szövetség megalakítását. A kebli tanács magáévá tette az ügyet és a nőszövetségnek a legmesszebb menő pártfogását ígérte.

Dávid Ferenc Egylet januári felolvasó estélyén Márkos Albert kolozsvári tanár afia és Kovács Kálmán tanár fognak előadást tartani. Az estélyt sok szép zenei és művészi szám egészíti ki, Az ünnepély időpontját később fogjuk hiveink tudomására hozni.

A Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület dec. hó 1-én jól sikerült táncestélyt rendezett. A táncestélyen felülfizetett: Hegyi Gyuláné 10 P-t, Wagner Gyuláné 1 P-t, Iszlay Dezső dr 1 P-t, amit ezuton is hálásan köszönünk és nyugtazunk. Az egyesület legközelebbi táncestélye január 5-én szombaton este 8 órakor lesz a misszióház termében. Az unitárius társadalom ad itt találkozót egymásnak.

Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület ebben az iskolai évben minden szerdán d. u. 6 órától 10 óráig klubdelutánt rendezett és rendez, amelyeken az unitárius ifjúság nagy számmal vesz részt és kellemesen, családi hangulatban tölti el az estéket. Ezuton is meghívjuk az unitárius fiatalságot e barátságos klubdelutánokra.

Szolgáljon követendő példaként. Az Unitárius Misszió Ház sok unitárius fiatalembernek nyújtott tanulmányaikban hathatós támogatást. Legutóbb kéréssel fordult azokhoz, kiket kisebb-nagyobb támogatásával az életben keresethez segített. Kérte, hogy az illetők az egykor kapott segélyek összegét tekintsék becsületbeli kölcsönnek, fizetgessék vissza a Misszió Háznak, hogy az ezután is támogatni tudja a segítségre érdemeseket. A felszólításra többek között egy ilyen válasz érkezett:

„Unitárius Misszió Ház Bizottsága Budapest. Felhívásukra tisztelettel értesitem, hogy készséggel fogok eleget tenni kérésüknek. Teszem ezt annál is inkább, mert teljes mértékben átérzem annak a magasztos célnak üdvös voltát, amit annak idején én is élveztem.

A visszafizetést csak részletekben tudom intézni, de igyekezni fogok anyagi erőmhöz mérten azt mielőbb megkezdeni, hogy jó szívvvel kiegyenlíthessem ezen tartozásomat.

Vaskut, 1934. nov. 4.

Dr. Simó Bendek s. k.
kórallatorvos.

Kettős-csapatünnepélyt rendezett a 345 sz. János Zs. cserkészcsapat f. évi november 10 és 11 napján a misszió ház gyülekezeti termében. Ez a két napos ünnepély az unitárius cserkészéletnek öszinte, keresetlen megnyilatkozása volt. Bemutatták fiaink azt a nagyszerű önnevelő cserkész munkát, melyet vezetőik irányítása mellett végeznek a nyári táborokban és a Koháry utcai cserkészotthonukban. A táboriéletet meglevenítő vetített képeket szívesen látjuk máskor is cserkészeink ünnepélyein. Az otthonban végzett munkáikat ezeken a képeken keresztül a jövőben még többre értékeljük és jobban szeretjük. Ezen a csapatünnepélyen *Pálffy Jolán* egy szép buzsáki himzéses divány párnával ajándékozta meg a cserkészeinket. A cserkészek a kedves adományt sorsolás útján értékesítették. Tizenhat pengőre forgott fel a sorskereke. Szabó Dénes nyerte meg a párnát s nyomban vissza is adományozta, hogy egy következő cserkészünnepélyen újból kisorsolják. A kedves és ötletes szép adományt ez uton is hálás szeretettel köszönik a cserkészfiúk.

Egy unitárius hitvitázó, A Protestáns Szemle f. évi 4. számában olvasunk egy érdekes kis ismertetést S. Szabó József tollából, melyben egy eddig előttünk ismeretlen és dr. Borbély István által kétségbevit békési kb. 1570. táján lezajlott kisebbjelentőségű református és unitárius hitvitáról ad tájékoztatást *Tóth Miklós* (Basilius István tanítványa) munkásságának ismertetése kapcsán. A debreceni levéltár egyik kutatója fedezte fel *Tóth Miklós* perében tartott vallomások jegyzőkönyveit, melyek ma már érdekes kortörténeti bizonyítékok. A tanuvallomásokból derül ki *Tóth Miklós* erős unitarizmusa, amikor halljuk, hogy „én titeket az egy Istenre igazgattalak!” Ez a kis tanulmány is egy szerény adalék a XVI. sz. unitárius egyháztörténetének még ma is csak körvonalalaiban ismert eseményeihez. *F. J.*

Kérelem. A „Keresztény Magvető” szerkesztősége tisztelettel kéri magyarországi olvasóit, hogy előfizetési díjaikat az Országos Központi Hitelszövetkezethél (Budapest Nádor-u. 22.) lévő folyószámlára befizetni sziveskedjenek. Előfizetési ára egy évre 8 pengő.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség mint a magyar protestáns egyetemi és főiskolai egyesületek központja, azzal a kérelemmel fordul a protestáns társadalom tehetősebbjeihez, hogy amennyiben nevelőre, instruktorra, titkárra, vagy bármilyen más hasonló munkaerőre volna szükségük, forduljanak bizalommal a szövetséghez, amelynek számos főiskolás és diplomás tagja örömmel fogadná a legszerényebb munkaalkalmat is. (Bejelentések: O. M. P. D. Sz. IX. Rákosszécsény 3. — Telefon: 87-7-52. d. u. 2-3 között).

Vidék

Karácsonyi istentiszteletek a vidéken. December 25-án d. e. 9 órakor *Mezőtúron* az újvárosi állami elemi iskolában prédikál és urvacsorát oszt *Darkó Béla*. Ugyanezen a napon d. u. 3 órakor *Dévaványán* az unit. imaházban prédikál és urvacsorát oszt *Darkó Béla*. December 26-án d. e. 10 órakor *Füzesgyarmaton* az unit. templomban prédikál és urvacsorát oszt *Józan Miklós*. December 26-án d. e. 10 órakor *Debrecenben* az unit. imaházban prédikál és urvacsorát oszt dr. Csiki Gábor.

Műsoros teaestélyt rendezett a pestszent-lőrinci unitárius leányegyházközség december 1-én este az állami telepi kulturházban. A műsoron szerepelt a leányegyházközség ifjusága és közreműködött a helyi kultúregyesület műkedvelő gárdája. Meghatóan szép volt a hivek aldozatkészsége, amely megnyilvánult az estély rendezésében. A jövedelmet a templomépítés céljaira fordították, ezért igyekeztek a hivek mentesíteni minden kiadástól. A kulturház befűtéséhez szükséges szén most már másodikban özv. *Hegyesi Béláné* rom. kat. vallásu testvérünk adományozta. Asszonyaink és leányaink *Égeni Jánosné* gondnokunk neje és *Bokor Mihályné* a pénztárosunk felesége vezetésével ellátták adományokkal a büfét. *Balogh Mártonné* és *Bakaló Simonné* kebli tanácsos testvérek nejei kürtőskalácsot sütöttek. Az volt az igazi áldozat, amikor a hivek tiz-husz fillérenként visszaváltották a büféből a saját adományaikat. Ez a kettős önmegadóztatás a leghűbb kifejezője annak a szent váagnak és erős akaratnak, mellyel a hivek magukévá tették a templomépítés gondolatát. A jó Isten áldja meg őket nemes törekvésükben.

Külföld.

A „Nemzetközi Társulat” (unitárius egyházak világszervezete) a folyó év nyaratól kezdve minden nyáron theologiai tanfolyamot tart egy-egy ország egyetemi városában. 1935. nyarán Bernben lesz a tanfolyam augusztus 19-31. napjain. Vezető gondolata lesz az egyháznak mai modern feladatait megvizsgálni.

Az első héten három előadássorozat lesz: a) M. Werner berni egyetemi tanár öt felolvasást tart a következő tárgyról: „A szabad protestantizmus (unitarizmus) főbb egyházi alakulatainak theologiai alapvetése. b) C. R. Skinner amerikai tanár öt felolvasásban ismerteti a házasság és a nemek problémáját napjainkban. c) Az indiai Brama Szomadzs (unitarizmus) egy képviselője két előadásban ismerteti az indiai vallásos életet.

A második héten dr. L. J. van Holk leydeni egyetemi tanár öt órán fejtegeti az egyház és az állam jelenkori viszonyát, b) dr. K. Schjelderup bergeni (norvég) tanár a következő címen tart öt előadást: A lelkeszi szolgálat főbb kérdései a modern lélektan megvilágításában.

Ezekon a főbb előadássorozatokon kívül lesznek még kisebb előadások is a svájci vallásos életről, az ifjusági mozgalomról és az egyházi építőművészetről.

A résztvevők elhelyezése mérsékelt áron egy berni Gasthofban történik. Teljes program nem sokára elkészül. Lapunk szerkesztősége bárkinek szívesen bocsátja rendelkezésére, akár postán is.

A „Leyden International Bureau” vagyis az unitárius ifjuság világszervezete október 26-án tartotta H. S. Carter unitárius lelkész elnökletével választmányi ülését Apeldornban (Hollandia). A választmány tagjai a világ négy sarkáról gyűltek össze, a magyar unitáriusokat csak beszámoló levél alakjában képviselte Ferencz József. A választmányi ülésen végleg megállapították a nemzetközi ifjusági alkotmány szövegét és angolról németre is lefordították. Az alkotmány szövege a legközelebbi „Nemzetközi Értesítő”-ben megjelenik.

A „Nemzetközi Értesítő” egyenlőre évenként két ízben fog megjelenni. 1935-ben márciusban és októberben, de tervbe van véve az évi négyszeri megjelenés.

A tagtestületek évi tagsági díját 10 holland forintban állapították meg, vagyis 23 pengő 40 fillérben. Ezen felül gyűjtés rendezésére kérik fel az összes tagtestületet a nemzetközi érintkezés költségeinek fedezésére.

A „Nemzetközi Társulat” augusztus végi theologiai tanfolyamával kapcsolatban ifjusági konferenciát is rendezett, amelyen négy előadás lesz az ifjuság részére. Címeik: a) A modern kultúra befolyása az ifjuságra; b) Tekintély

és vallás; c) A kereszténység örök értékei; d) Az ifjúság és az egyház.

Mindezekről a részletes programot annak idején közölni fogjuk, de már most felhívjuk ifjúságunk figyelmét ezekre az érdekes nemzetközi eseményekre.

A Bibliát az 1933 év folyamán tizenegymillió példányban terjesztették a Brit és Külföldi Bibliatársulat alkalmazottjai. Ebben az esztendőben tizenegy olyan nyelven jelent meg a Biblia vagy annak egy része, amelyen azt olvasni eddig még egyáltalán nem lehetett. A „Bibel-Arbeit„ című nemzetközi lezámoló érdekesebbnél érdekesebb történeteket mutat be az egész világot behálózó „bibliai követek“ munkásságából.

Négyszáz évvel ezelőtt 1534-ben jelent meg a első nemzeti nyelvű teljes Biblia Luther Márton német fordításában. Ezzel a szentírás a tömegek kincsévé, nevelőjévé, vigasztalójává változott. Többé nem láncon őrizték poros könyvtárakban, hanem emberi szívek tartották hozzá méltó fogságban. Adjunk hálát Istennek ezért a nagyszerű kegyelemért.

Halottaink Megkésve vettük Dombóvárról a szomorú hírt, hogy még folyó évi június 28-án Kovács Miklósné sz. Demény Zsuzsanna 68 éves korában ott elhunyt. Özv. Iszlay Mártonné sz. Bartha Berta, kolozsvári egyházközségünk néhai kántorának özvegye életének 79 évében nov. 4-én Dicsőszentmártonban meghalt. Az Örökkévaló fogadja be öktegeibe s adjon az itt maradottaknak vigasztalást!

Angol klub. Azok számára, akik angol nyelv- és irodalom ismeretében magukat tökéletesíteni ohajtják, amerikai urinő angol klub délutánokat szervez. Felvilágosítást ad a Misszió Ház lelkészi hivatala (IX., Rákos- u. 3.) Telefon 893—77.

HIVATALOS RÉSZ

Lelkészi nyugdíjalapra ujabban adakoztak a következő buzgó atyánkfiai: K. G. 50 P., Jáky Nándor 10 P., Adorjáni Gyula (fia keresztelőjén), ajtai Kovács József, Nagy Kató (első keresetéből) és Farkas Zsigmond Törtel 5—5 pengő, Marossy József Fadd 1 pengő. Fogadják a nemesszívü adakozók egyházunk hálás köszönetét. Az Unitárius Lelkészi Nyugdíjintézet ez időszerinti vagyona a magyarországi részekben 35,000 pengő körül van készpénzben és követelésekben. Ez az összeg 10—15 év alatt kamatos kamataival — ha nem kell Isten jóvoltából igénybe vennünk — 70,000 pengőre fog gyarapodni. Szép és Istennek tetsző áldozat lenne, hogyha minden unitárius atyánkfia itt helyben és a legtávolabbi vidéken is *évről-évre*, a rendes egyházi adó megfizetése mellett, még 10 százalék adományt juttatna a lelkeszi nyugdíjalap javára. Külön adományokat az Országos Központi Hitelszövetkezet 8486. sz csekkszámán „Nyug.“ jelige jelzéssel be lehet fizetni. Ajánlom az összes hiveinknek szives figyelmébe. — Szerezzetek üdvözléssel.

Budapest, 1934. december hó 10.

Józan Miklós
lelkész-elnök
az Alap kezelője.

A Szentábrahámi pihenőre megajánltak a legutóbbi közlés óta Bartha Lajos november-től kezdve havi 2—2 P-t (bef. novemberre), Pé-

terffy Gyula és dr. Péterffy Gyula novembertől kezdve havi 1—1 P (befiz. decemberig) Józan Miklós 1935 januártól kezdve (befiz. januárig).

Befizettek: Ferencz József 5 P, dr. Bodóczy Lajos 50 f, havi járulékok fejében Bartha Lajos, Pethő István, Ujvári László novemberre 2—2 P, K. Sigmund Sándor, Péterffy Gyula, dr. Péterffy Gyula, Péterffy Jenő julius—decemberre 6—6 P, Józan Miklós januárra 1 P, Biró Endre julius—decemberre 3 P, Pálffy Jolán julius—novemberre 1 P, Derzsi Lili november—decemberre 40 f, kikerekítésül 15 f. Összesen 41 P 05 f, a mult számunkban kimutatott 102 P 95 f-rel együtt 144 P. Kérjük a havi megajánlókat, hogy a jó példán felbuzdulva, a mult számunkban közölt megajánlásukból ez évben esedékes összeget fizessék be. Ezzel fejezhetjük be a legszebben az 1934. évet.

Istentiszteleti sorrend 1934. december hóban.

H o l	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A., templomokban:			
V., Koháry-u. 4.			
" " (ifjúsági)	13.	d. e. 11	Barabás István
" "	1.27.	" "	Barabás István
" "	6.20.	" "	Józan Miklós
IX., Rákos-u. 3. (Misszióház)	1.13.27	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" "	6.20.	" "	Darkó Béla
B., körzetekben:			
VI., Gömb-u. 53. el. isk.	13.	d. u. 4.	Barabás István
X., M. A. V. telep Prot. imaház.	6.20.	" "	Darkó Béla
C., Pestkörnyéken:			
Csepel—Templomtéri polgári iskola.	13.	d. e. 11	Darkó Béla
Kispest—Wekerletelep II. sz. el. isk.	20.	d. u. 4.	dr. Csiki Gábor
Pszterzsébet—Erzsébet utca el. isk.	13.27.	" "	dr. Csiki Gábor
Psztlőrinc—Áll. telep Kulturház	13.27.	d. e. 11	Pethő István
Rákospalota—Máv. telepi iskola	6.	d. u. 4.	Barabás István
Ujpest—Szt. István-téri polg. iskola.	27.	d. u. 4.	Barabás István
D., Vidéken:			
Debrecen—Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	6.	d. e. 10	Bedő Boriska

NB! Ó és Ujévi perselygyűjtés mind a két templomban a 345. sz. János Zsigmond „unitárius cserkészcsapat céljait“ szolgálja. — Karácsony I. és II. napján a Brassai Sámuel Ifj. Egyesületét illeti a perselygyűjtés. — Egyházi énekpróba minden kedden d. u. 6 órakor a Misszió Ház templomában (IX., Rákos-u. 3.)